

Sygn. akt III AUa 1059/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 czerwca 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Daria Stanek
Sędziowie:	SA Lucyna Ramlo (spr.) SO del. Beata Golba - Kilian
Protokolant:	sekr. sądowy Katarzyna Kręska

po rozpoznaniu w dniu 10 czerwca 2020 r. w Gdańsku

sprawy R. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji R. C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 lipca 2019 r., sygn. akt VII U 119/19

1. oddala apelację;
2. zasądza od R. C. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

SSA Lucyna Ramlo SSA Daria Stanek SSO del. Beata Golba – Kilian

Sygn. akt III AUa 1059/19

UZASADNIENIE

Decyzją z 2 listopada 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu R. C. prawa do emerytury pomostowej.

Od powyższej decyzji odwołał się ubezpieczony R. C., wnosząc o pozytywne rozpatrzenie sprawy i uznanie jego pracy jako wykonywanej w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na odwołanie ubezpieczonego pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując stanowisko jak w zaskarżonej decyzji. Nadto złożył wniosek o zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 9 lipca 2019 r. oddalił odwołanie, sygn. akt VII U 119/19. Postanowieniem z 18 lipca 2019 r. Sąd Okręgowy uzupełnił wyrok w ten sposób, że dopisał w sentencji wyroku punkt II o następującej treści: „odstępuje od obciążania ubezpieczonego R. C. kosztami zastępstwa procesowego”.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

Ubezpieczony R. C., urodzony (...), w dniu 31 lipca 2018 r. złożył do pozwanego organu rentowego wniosek o przyznanie prawa do emerytury pomostowej.

Uprzednio, decyzją z 5 lipca 2018 r., pozwany organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej, wskazując że po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał on prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze

w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy, a nadto nie udowodnił rozwiązania stosunku pracy

z pracodawcą. Jak podano, Zakład nie uwzględnił do pracy w warunkach szczególnych okresu od 1 marca 2018 r. do 24 maja 2018 r., ponieważ pracodawca nie złożył zgłoszenia

o pracy w warunkach szczególnych (ZUS ZSWA). Ubezpieczony nie zakwestionował tej decyzji.

Zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z 2 listopada 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu R. C. prawa do emerytury pomostowej, ponieważ po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał on pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze

w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej. Zakład nie uwzględnił do pracy wykonywanej w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 1 stycznia 2018 r.

do 1 sierpnia 2018 r., ponieważ pracodawca niedostatecznie udowodnił, że wykonywana praca była pracą w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił staż sumaryczny 34 lata, 10 miesięcy i 19 dni – w tym 34 lata, 4 miesiące i 7 dni okresów składkowych oraz 6 miesięcy i 12 dni okresów nieskładkowych. Jednocześnie ubezpieczony udowodnił okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w wymiarze 19 lat, 9 miesięcy i 27 dni.

R. C. ma wykształcenie średnie; w 1978 r. ukończył Technikum Mechaniczne. Jego wyuczony zawód to monter maszyn.

Od 1 lutego 1992 r. do 1 sierpnia 2018 r. R. C. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Usługowym (...) sp. z o.o.

w G. na stanowisku montera rusztowań. Spółka zajmowała się budową i demontażem rusztowań początkowo w (...)a od około 2006 r. w (...). Rusztowania były montowane na remontowanych statkach:

na kadłubach, na masztach, na sterze, w zbiornikach paliwa, w komorach kotwicznych,

w zbiornikach balastowych, w zbiornikach doku, na dźwigach. Rusztowania budowane były zarówno wewnątrz pomieszczeń, jak i na zewnątrz, na otwartej przestrzeni. Rodzaj i wymiar pracy zależał od zlecenia. Zlecenie postawienia określonego rusztowania w danym miejscu zajmowało ok. 7-8 godzin. Następnie przychodziła ekipa remontowa, która wykonywała określone prace i jednocześnie monterzy ustawiali kolejne rusztowanie w innych pomieszczeniach, np. ładowniach. Po zakończeniu prac remontowych rusztowania były sukcesywnie rozbierane. W miesiącu prace były wykonywane zarówno w małych pomieszczeniach, jak i na otwartej przestrzeni. Średnio w małych pomieszczeniach pracowało się przez 4-5 godzin dziennie; w pozostałym czasie w innych miejscach.

Od 4 lipca 1995 r. R. C. zajmował stanowisko mistrza budowy rusztowań. Do zakresu powierzonych mu wtedy obowiązków należało m.in. zapewnienie działania brygady w zakresie wynikającym ze struktury organizacyjnej,

kierowanie i organizowanie pracy brygady zapewniające wykonanie określonych przez mistrza i kierownika zadań produkcyjnych, koordynowanie prac w podległej brygadzie i prac wykonywanych przez kooperantów, branie bezpośredniego udziału w pracach brygady, szczególnie w wykonywaniu prac trudnych i skomplikowanych lub niebezpiecznych ze względu na warunki BHP i p.poż.

W trakcie tego zatrudnienia od 1 lutego 1992 r. do 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał prace na stanowisku monter a rusztowań.

Zakres jego prac, tak jak i pozostałych monterów rusztowań, zależał od decyzji mistrza stoczniowego, który kierował go do poszczególnych prac. Ubezpieczony montował rusztowania zarówno w małych pomieszczeniach, jak i na otwartych przestrzeniach. Zdarzało się, że R. C. pracował wewnątrz cysterny, która służyła do przewozu gazu, paliwa, jak też w kotłach i zbiornikach po substancjach niebezpiecznych, a następnie w kolejnych dniach był kierowany przez mistrza do budowy lub rozbioru rusztowania przy sterze czy w komorze łańcuchowej na otwartej przestrzeni.

W 2018 r. nie nastąpiła zmiana warunków zatrudnienia ubezpieczonego; R. C. nadal w taki sam sposób wykonywał swoją pracę.

Ubezpieczony nie zajmował się malowaniem i nitowaniem w pomieszczeniach o małej kubaturze. Nie montował też elementów wyposażenia okrętowego w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze z utrudnioną wentylacją. Zajmował się tylko i wyłącznie montażem i demontażem rusztowań.

Stosunek pracy został rozwiązany za porozumieniem stron na mocy art. 30 § 1 pkt 1 k.p. z dniem 1 sierpnia 2018 r.

Pracodawca wystawił ubezpieczonemu w dniu 24 maja 2018 r. zaświadczenie o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach za ten okres, wskazując, że w okresie od 1 marca 2018 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonuje prace wewnątrz cystern, kotłów, a także zbiorników o bardzo małej kubaturze po substancjach niebezpiecznych wymienionych w załączniku nr 1 pkt. 30 ustawy o emeryturach pomostowych.

Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy ustalił, że od 2018 r. nie nastąpiła zmiana warunków zatrudnienia ubezpieczonego.

Jak wskazywali zgodnie świadkowie, R. C. przez cały czas i w taki sam sposób wykonywał swoją pracę. W szczególności z treści zeznań tych świadków wynika jednoznacznie, że praca polegająca na montażu rusztowań nie była wykonywana w sposób stały i niezmienny w jednym miejscu i tylko w pomieszczeniach o małych gabarytach lub wewnątrz cystern i kotłów; wręcz przeciwnie – każdorazowo mistrz stoczniowy zlecał poszczególne czynności na dany dzień. Rusztowania były montowane na otwartej przestrzeni, jak przy burcie statku, nadbudówce statku, przy sterze, przy śrubie, a kiedy indziej w dużych zamkniętych pomieszczeniach jak zbiorniki do przewozu mazutu, w ładowni statku

czy cysternach i kotłach. Co istotne, świadkowie wielokrotnie zaznaczali, że nie zawsze wykonywali tę pracę w kotłach codziennie przez 8 godzin dziennie i pięć dni w tygodniu. Pracę swoją wykonywali trochę w małych pomieszczeniach, a trochę na otwartej przestrzeni. Sam ubezpieczony zgodził się ze świadkami, mówiąc, że „rusztowania są wykonywane w różnych miejscach”. Świadkowie przyznali, że wszyscy pracują w takich samych warunkach. Świadkowie zaprzeczyli, aby wykonywali prace przy malowaniu, nitowaniu, czy montowaniu elementów wyposażenia, a jedynie zajmowali się montażem i demontażem rusztowań.

Omawiając materialnoprawną podstawę rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy przytoczył treść art. 4 oraz art. 49 w zw. z art. 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1924 j.t.) oraz art. 32 ust. 1 i

4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.).

W rozpatrywanej sprawie Sąd I instancji stanął na stanowisku, że ubezpieczony R. C. nie spełnia przesłanek wymienionych w art. 4 ustawy pomostowej, ponieważ nie wykonywał po dniu 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach

lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy.

Z ustaleń sądu wynika, że ubezpieczony przedłożył zaświadczenie pracodawcy z dnia 24 maja 2018 r. o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach w okresie od 1 marca

2018 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy - wykonywaniu pracy wewnątrz cystern, kotłów, a także zbiorników o bardzo małej kubaturze po substancjach niebezpiecznych wymienionych w załączniku nr 1 pkt. 30 ustawy o emeryturach pomostowych. Powyższy dokument prywatny nie ma mocy dowodowej, gdyż jego treść została podważona w toku postępowania zeznaniami świadków i samego ubezpieczonego. Na podstawie zebranego w sprawie i uznanego za wiarygodny materiału dowodowego Sąd Okręgowy uznał,

że wówczas ubezpieczony nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu ani prac bezpośrednio przy malowaniu, nitowaniu lub montowaniu elementów wyposażenia

w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.) (pkt 29 załącznika nr 1 do ustawy pomostowej),

ani prac wewnątrz cystern, kotłów, a także zbiorników o bardzo małej kubaturze

po substancjach niebezpiecznych (pkt 30 załącznika nr 1). Ubezpieczony wykonywał prace związane z montowaniem rusztowań zarówno w małych pomieszczeniach, wewnątrz cystern, kotłów i zbiorników po substancjach niebezpiecznych jak i w dużych pomieszczeniach

i na otwartej przestrzeni. Dlatego też nie można uznać, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy. Citowany art. 3 ust. 4 u.e.p. zawiera dodatkowy wymóg, którego spełnienie pozwala na uznanie danego rodzaju prac za prace w szczególnych warunkach. Jest to wymóg związany z czasem narażenia pracownika na wpływ czynników ryzyka wymienionych w art. 3 ust. 1. W art. 3 ust. 4 nie chodzi więc o wymiar czasu pracy określony w umowie o pracę, lecz o wymiar czasu pracy faktycznie wykonywanej

w narażeniu na czynniki ryzyka, które powodują, że dane prace są pracami wykonywanymi

w szczególnych warunkach (por. wyrok Sądu Najwyższego z 22 lipca 2013 r., III UK 106/12). Ubezpieczony R. C. zaś nie spełnił warunku wykonania prac niebezpiecznych w pełnym wymiarze czasu pracy.

Sąd Okręgowy rozpatrywał też możliwość przyznania emerytury pomostowej

w oparciu o przepis art. 49 u.e.p. Powołany przepis w miejsce warunku z art. 4 pkt 6 u.e.p. wprowadza wymaganie, aby wnioskodawca spełniał w dniu wejścia w życie ustawy

(1 stycznia 2009 r.) warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 u.e.p.

Sąd Okręgowy wskazał, że ubezpieczony nie spełnia również wszystkich warunków do otrzymania emerytury pomostowej wskazanych w art. 4 w związku z art. 49 u.e.p. Wprawdzie urodził się po 31 grudnia 1948 r. (urodzony (...)), wiek 60 lat osiągnął w(...) ma okres składkowy i nieskładkowy przekraczający 25 lat, a także przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w warunkach szczególnych według przepisu art. 32 i 33 u.e.r.f.u.s., ale na dzień wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych (1 stycznia

2009 r.) nie legitymuje się co najmniej 15-letnim okresem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 u.e.p.

Z ustaleń Sądu I instancji wynika, że w trakcie spornego zatrudnienia od 1 lutego

1992 r. do 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał prace na stanowisku monter rusztowań (monter konstrukcji metalowych na wysokości). Wówczas ubezpieczony montował rusztowania w różnych miejscach na statkach ładowniach, zarówno na otwartych przestrzeniach, dużych pomieszczeniach, jak i wewnątrz kotłów

i cystern paliwowych celem umożliwienia wejścia tam ekipom remontowym. Rusztowania mierzyły 12-16 m wysokości. Ubezpieczony nie zajmował się malowaniem w pomieszczeniach o małej kubaturze.

Zdaniem Sądu Okręgowego brak było podstaw do przyjęcia, iż praca wykonywana przez ubezpieczonego jako monter konstrukcji metalowych na wysokości może zostać zakwalifikowana do prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

w rozumieniu w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 u.e.p., co jest niezbędnym warunkiem do przyznania wnioskowanego świadczenia. Tego rodzaju praca jest wprawdzie pracą w szczególnych warunkach zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (wykaz A, dział V [w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych] pkt 5 - prace przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości), jednak nie jest kwalifikowana jako praca o szczególnym charakterze zgodnie z załącznikiem nr 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych z uwagi na to, że ubezpieczony nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy pracach niebezpiecznych.

Tym samym, stanowisko organu rentowego wyrażone w zaskarżonej decyzji Sąd I instancji uznał za prawidłowe. Ubezpieczony nie spełnił wymogu posiadania 15 lat pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 na dzień 31 grudnia 2008 r., a nadto po dniu 31 grudnia 2008 r. nie realizował pracy wykonywanej w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych.

Konkludując, Sąd Okręgowy uznał, że pozwany zasadnie odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej i w konsekwencji na zasadzie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie wnioskodawcy.

Apelację od wyroku wywiódł ubezpieczony, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego poprzez niepoprawną wykładnię art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Mając na uwadze powyższe apelujący wniósł o zmianę wyroku poprzez przyznanie prawa do emerytury pomostowej.

W uzasadnieniu apelacji ubezpieczony podniósł, że jeśli jego pracodawca nie sporządził wymaganych dokumentów za pozostałych pracowników, to nie jest to wystarczający powód, aby twierdzić, że nie pracował on w szczególnych warunkach. Zaniedbanie pracodawcy nie powinno skutkować pozbawieniem go uprawnień do emerytury pomostowej.

Ubezpieczony podkreślił, że wykonywał ciężkie prace fizyczne w zbiornikach po substancjach niebezpiecznych, gdzie był narażony na wdychanie oparów po tych substancjach. Jako pełniący funkcję prowadzącego prace w zbiornikach spędzał tam najwięcej czasu z całej załogi, tym samym był narażony najdłużej na szkodliwe czynniki. Wielkość zbiorników, w których pracował, wymuszała określoną pozycję ciała, co utrudniało poruszanie.

Apelujący zarzucił, że zeznania świadków zostały w uzasadnieniu wyroku zacytowane przez Sąd I instancji wybiórczo. Istotne dla potwierdzenia warunków i charakteru jego pracy były zeznania P. S., który wskazał, że w toku wykonywanych prac zdarzają się okresy dwutygodniowe, podczas których spędzał 8 godzin dziennie wewnątrz cystern i innych zbiorników po substancjach niebezpiecznych. Między tymi okresami wykonywał także inne prace. Przepis art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych w punkcie 6 podaje, że należy wykonywać pracę po 31 grudnia 2008 r. w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, czyli zgodnie z Załącznikiem Nr 1 lub 2, ale nie precyzuje, ile konkretnie taka praca ma trwać. Oznacza to, że wystarczy 1 dzień pracy po 31 grudnia 2008 r., aby spełnić warunek wyrażony w punkcie 6 art. 4 ustawy pomostowej. Fakt wykonywania przez ubezpieczonego pracy przynajmniej jeden dzień po 31 grudnia 2008 r. został zaś dowiedziony w toku postępowania przed Sądem Okręgowym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie.

Spór w przedmiotowej sprawie koncentrował się na kwestii spełnienia przez R. C. przesłanek prawa do emerytury pomostowej wynikających z ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 237, poz. 1656 ze zm.).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w powyższym zakresie Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, zaś w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił on też błędów w rozumowaniu w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które uzasadniałyby zmianę bądź uchylenie rozstrzygnięcia. Wobec podniesionego w apelacji zarzutu należy w szczególności zwrócić uwagę, że Sąd I instancji nie wywiódł żadnych wniosków, które mogłyby mieć znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, z ewentualnych uchybień pracodawcy ubezpieczonego w zakresie ewidencjonowania, informowania odpowiednich organów i opłacania składek na FEP za pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Podstawę dokonanych przez Sąd Okręgowy ustaleń stanowiły natomiast spójne i wiarygodne zeznania świadków - współpracowników wnioskodawcy. Całość podjętych ustaleń faktycznych Sądu I instancji przedstawiona w pisemnym uzasadnieniu wyroku zasługuje na akceptację. Ustalenia te jako prawidłowe, a nadto nie wymagające zmiany ani uzupełnienia Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne (art. 387 § 2¹ pkt. 1 k.p.c.).

Sąd odwoławczy w pełni podziela także ocenę prawną, jakiej dokonał Sąd pierwszej instancji, uznając ją za wyczerpującą. Przyjmując za własne dokonane w tym zakresie oceny Sądu I instancji, Sąd odwoławczy nie widzi potrzeby powtarzania w całości trafnego wyводу prawnego (art. 387 § 2¹ pkt. 2 k.p.c.).

Przypomnieć należy, że emerytury pomostowe zostały wprowadzone do polskiego prawa przez ustawę z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237 z 2008 r., poz. 1656), która weszła w życie 1 stycznia 2009 r. Emerytury pomostowe, choć są świadczeniami emerytalnymi, różnią się od „zwykłych” emerytur (wyplacanych na podstawie ustawy emerytalnej osobom, które osiągnęły powszechny wiek emerytalny) (tak: Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 16 marca 2010 r., w sprawie K 17/09, OTK-A 2010/3/21).

Emerytura pomostowa to świadczenie przysługujące z nowego systemu emerytalnego (art. 24 ust. 2 i 3 ustawy emerytalnej) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, którzy nie mają prawa do emerytury określonej w przepisach art. 32, art. 33, art. 39, art. 40, art. 46,

art. 50, art. 50a, art. 50e i art. 184 ustawy o emeryturach i rentach FUS oraz art. 88 Karty Nauczyciela, zwłaszcza z uwagi na niespełnienie, do końca 2008 r., warunków nabycia uprawnień do tych świadczeń. Świadczenie to spełnia funkcję emerytury z tytułu obniżonego (niższego) wieku emerytalnego (art. 32 ustawy emerytalnej), a zatem zostało wprowadzone

ze względu na obiektywne okoliczności szybszego niż normalnie pogarszania się, wraz ze starzeniem się, organizmu człowieka, zdolności do wykonywania dotychczasowego zatrudnienia z uwagi na jego specyfikę, tj. szczególne warunki lub charakter pracy. Jednak -co istotne w rozpoznawanej sprawie - w porównaniu do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym istotnie zawężono krąg ubezpieczonych - pracowników uprawnionych

do emerytury pomostowej, zasadniczo kierując się przy tworzeniu wykazów prac w szczególnych warunkach/charakterze (załączniki nr 1-2 do ustawy o emeryturach pomostowych) kryteriami medycznymi z zakresu medycyny pracy (tak: Kamil Antonów, Marcin Bartnicki, Bartosz Suchacki, Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz (komentarz do art. 24; uwagi do punktu 3), ABC, 2009, wyd. III). Rozwiązania zawarte w tej ustawie dotyczą osób objętych pracowniczym systemem ubezpieczeń

społecznych i mają charakter przejściowy oraz obejmują zamkniętą liczbę określonych podmiotów (zob. uzasadnienie ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych dostępne na internetowej stronie Sejmu, VI kadencja, nr druku: 1070).

Zgodnie z art. 32 ust. 2 u.e.r.f.u.s. za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia lub o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Rodzaje prac w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze zostały określone w wykazach A i B, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego, stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz wykazach stanowiskowych wydanych na podstawie § 1 ust. 2 i 3 tego rozporządzenia.

Zgodnie z przepisem art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku. Wykaz tych prac określa załącznik nr 1 do ustawy. Z kolei pod pojęciem prac o szczególnym charakterze ustawodawca rozumie, zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy, prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

Warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową - w świetle art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych - jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów przed dniem 1 stycznia 1999 r. oraz kontynuowanie pracy w szczególnych warunkach, jednakże już tylko w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych po dniu 31 grudnia 2008 r.

W przypadku, gdy osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową nie kontynuowała pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze po 31 grudnia 2008 r. i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, na podstawie art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych może natomiast nabyć prawo do emerytury pomostowej jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy). Innymi słowy, brak podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie może być tak kwalifikowany według przepisów ustawy o emeryturach pomostowych (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 2.04.2014 r., sygn. akt III AUa 2302/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13.03.2014 r. sygn. akt III AUa 3489/12). W wyroku z dnia 4 września 2012 r. (I UK 164/12, OSNP 2013/15-16/185) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że określenie "okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3", zawarte w art. 49 pkt 3 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.), oznacza okres pracy wskazany w art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy bez wliczania do niego okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze

w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając na uwadze, że R. C. po dniu 31 grudnia 2008 r. kontynuował zatrudnienie, konieczna była ocena, czy zatrudnienie to, stosownie do art. 4 pkt 6 ustawy

o emeryturach pomostowych, stanowiło pracę w szczególnych warunkach

lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu przytoczonych powyżej art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd I instancji prawidłowo ustalił na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego, że po 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu prac w szczególnych warunkach, tj. ani prac bezpośrednio przy malowaniu, nitowaniu lub montowaniu elementów wyposażenia w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.) (pkt 29 załącznika nr 1 do ustawy pomostowej), ani prac wewnątrz cystern, kotłów, a także zbiorników o bardzo małej kubaturze po substancjach niebezpiecznych (pkt 30 załącznika

nr 1). Podkreślić trzeba, że praca przy montażu konstrukcji metalowych na wysokości nie została uznana w ustawie o emeryturach pomostowych za pracę w warunkach szczególnych. Nie została ona wymieniona w załącznikach nr 1-2 do przedmiotowej ustawy.

Z zeznań przesłuchanych w sprawie świadków jednoznacznie wynikało, że R. C. nigdy nie wykonywał prac przy malowaniu, nitowaniu, czy montowaniu elementów wyposażenia, ale zajmował się wyłącznie montażem i demontażem rusztowań. Niesporne też było, że charakter zatrudnienia ubezpieczonego nie zmienił się po 31 grudnia 2008 r. Ubezpieczony w dalszym ciągu wykonywał prace związane z montowaniem rusztowań zarówno w małych pomieszczeniach, wewnątrz cystern, kotłów i zbiorników po substancjach niebezpiecznych, jak i w dużych pomieszczeniach i na otwartej przestrzeni. Niewiarygodne wobec tego było zaświadczenie pracodawcy z dnia 24 maja 2018 r. o wykonywaniu

przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach, wymienionej w załączniku nr 1

pkt. 30 ustawy o emeryturach pomostowych w okresie od 1 marca 2018 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wobec zarzutów apelacyjnych Sąd odwoławczy wskazuje, że istotnie literalna wykładnia art. 4 pkt. 6 ustawy o emeryturach pomostowych nie określa minimalnego okresu pracy w szczególnych warunkach po 31 grudnia 2008 r. W doktrynie i orzecznictwie pojawia się teza o konieczności przepracowania 1 miesiąca. Poglądu tego nie można jednak uznać

za trafny. Przesądżające znaczenie ma bowiem okoliczność, czy ubezpieczony po 31 grudnia 2008 r. pozostawał zatrudniony na stanowisku, na którym wykonywał pracę w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy

o emeryturach pomostowych. W takiej sytuacji za wystarczające dla uznania za spełnioną przesłanki z art. 4 pkt. 6 ustawy, w ocenie Sądu Apelacyjnego, należałoby uznać przepracowanie przez ubezpieczonego nawet bardzo krótkiego, choćby 1-dniowego okresu,

o ile tylko zatrudnienie to zakładało stałą pracę w pełnym wymiarze czasu pracy

w warunkach szczególnych bądź w szczególnym charakterze.

Rzecz jednak w tym, że R. C. po 31 grudnia 2008 r. nadal zatrudniony był i wykonywał prace na stanowisku montera konstrukcji metalowych (rusztowań), która to praca nie jest wymieniona w załącznikach nr 1 i 2 do ustawy o emeryturach pomostowych jako praca w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. W ramach tego zatrudnienia zdarzało się, że wykonywał pracę opisaną w pkt. 30 załącznika nr 1 do ustawy, tj. prace wewnątrz cystern, kotłów, a także zbiorników o bardzo małej kubaturze

po substancjach niebezpiecznych. Niezależnie jednak od tego, czy wykonywał ją

przez 1 dzień czy przez okres 2-tygodniowy, pracy takiej nie można uznać za wykonywaną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Ani bowiem w stanie prawnym ukształtowanym na tle przepisów o tzw. emeryturze wcześniejszej, ani aktualnie, w związku z obowiązywaniem przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, nie ma możliwości wybiórczej oceny okresu zatrudnienia pod kątem ustalenia, czy pracownik w poszczególnych dniach pracy wykonywał pracę opisaną w wykazach prac

w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. Ocenie podlega praca wykonywana na stanowisku, na którym zatrudniony był ubezpieczony. Praca w szczególnych warunkach to zaś praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie prac w warunkach szczególnych. Wobec powyższego nie można uznać, że poszczególne dni czy też okresy, w których R. C. - pracujący na stanowisku monter rusztowań - pracę wykonywał w cysternach, kotłach czy innych zbiornikach o bardzo małej kubaturze, podlegają wliczeniu do stażu pracy w warunkach szczególnych.

Nie było zatem podstaw do przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych.

Jeśli natomiast chodzi o możliwość przyznania mu tego prawa na podstawie art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, przypomnieć należy, że od 1 lutego 1992 r.

do 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony wykonywał prace na stanowisku monter rusztowań (monter konstrukcji metalowych na wysokości). Jak już wyżej wskazano, niesporne jednak było, że ubezpieczony montował rusztowania w różnych miejscach - nie tylko na wysokości. Rusztowania montowane były na otwartej przestrzeni, jak np. przy burcie statku, nadbudówce statku, przy sterze, przy śrubie; w dużych, zamkniętych pomieszczeniach, jak zbiorniki do przewozu mazutu, w ładowni statku; jak również w cysternach, kotłach i innych zbiornikach o bardzo małej kubaturze. W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił, że praca wykonywana przez ubezpieczonego jako monter konstrukcji metalowych na wysokości nie stanowiła pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 u.e.p. Zatrudnienie na takim stanowisku zostało co prawda wymienione w wykazie A, dziale V, pkt. 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., jednakże ubezpieczony nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy pracach niebezpiecznych.

W tym miejscu podkreślić trzeba, że wykonywanie pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku jest niezbędną cechą pozwalającą na uznanie danego zatrudnienia za wykonywane w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. jest. Stanowi o tym przepis § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r., wskazując przez to, że intencją ustawodawcy było zawężenie zakresu okresów szczególnych tylko do tych okresów zatrudnienia, w których praca w warunkach szczególnych była faktycznie wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Tylko okresy wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy kreują i wypełniają weryfikowalne kryterium uznania pracy o cechach znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznego stopnia uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Taki sam warunek odnosi się do wymagania stałego wykonywania takich prac, co oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku) i nie stałe świadczenie pracy wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia (vide: wyrok SN z 19 września 2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008/21-22/329).

Nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały

szkodliwie na organizm pracownika. Stanowisko takie wyraził Sąd Najwyższy m. in. w wyroku z dnia 4 czerwca 2008 r. (II UK 306/07, OSNP 2009/21-22/290) oraz w wyroku z dnia 3 grudnia 2013 r. (I UK 181/13, LEX nr 1467148).

Skoro zatem R. C. nie wykonywał prac montera konstrukcji metalowych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na wysokości, nie można uznać, w świetle przytoczonej argumentacji, jakoby stale i w pełnym wymiarze czasu pracy świadczył pracę w warunkach szczególnych.

W tym stanie rzeczy, nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji ubezpieczonego i uznając wyrok Sądu I instancji za prawidłowy, Sąd Apelacyjny oddalił apelację R. C. na podstawie art. 385 k.p.c., jak w pkt. 1 sentencji wyroku.

W punkcie II wyroku Sąd Apelacyjny, działając na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 i art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (j.t. Dz. U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.), zasądził od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

SSA Lucyna Ramlo SSA Daria Stanek SSO del. Beata Golba - Kilian